

NAGY ANDOR

**WITTENBERGI NYOMTATVÁNYOK
JOSEPH TRAUSCH
KÉZIRATGYŰJTEMÉNYÉBŐL¹**

Egy nép, etnikum mindennapi életéről értékes adalékokat nyújtanak azok az írott emlékek is, amelyek a külföldi egyetemjárások idején készültek egy adott közösség tagjai számára. Ismeretes, hogy az erdélyi századoknál is megtalálható volt a közösségi emlékezés ezen formája, de arról keveset tudunk, hogy mikor, milyen számban fordultak elő, illetve kik által íródtak, és pontosan milyen jellegű alkalmak indukálták az effajta írásokat. Az erdélyi századok teljességre törekvő alkalmi nyomtatványgyűjteményének² összeállítása jelentős segítséget nyújtana nemcsak az említett kérdések megválaszolásában, hanem számos ponton egészítenék ki a társadalom- és művelődéstörténeti, valamint a könyv- és irodalomtörténeti kutatásokat is. E cél beteljesítésében nagy előrelépést fog jelenteni a brassói (*Braşov, Kronstadt*) Fekete-templom levéltárában³ található Joseph Trausch (1795–1871) kéziratgyűjteménynek a teljesség igényével végzett feltárása. Trausch korának kiváló irodalomtör-

1 A tanulmány elkészítését az EFOP-3.6.1-16-2016-00001 „Kutatási kapacitások és szolgáltatások komplex fejlesztése az Eszterházy Károly Egyetemen” című pályázat támogatta.

2 Az alkalmi nyomtatványokról bővebben: „Druckmedien” szócikk In: Enzyklopädie der Neuzeit 4. Bd, Szerk. Friedrich Jaeger. Verlag J. B. Metzler, Stuttgart – Weimar 2006. 1151–1160.; *Heltai János*: Műfajok és művek. Universitas Kiadó, Budapest 2008, 257–271.

3 Evangelische Kirche Augsburgischen Bekenntnisses (A.B.) Kronstadt - Archiv der Honterusgemeinde (a továbbiakban: AHK). A gyűjtemény mai állapotáról bővebben: *Thomas Şindilariu*: Kriegerverluste, Wiederaufbau und Enteignung. Zur Archivgeschichte der Honterusgemeinde in Kronstadt ab 1944. Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde. 28. (2005: 1. sz.) 40–56.

ténészeként pontosan látta, hogy az elmúlt századok jelentéktelennek tűnő írásainak összegyűjtésével számos – más forrásból meg nem ismerhető – összefüggést figyelhetünk meg a kora újkor időszakából. Ennek eredményeként hozta létre Erdély egyik legnagyobb helytörténeti gyűjteményét, amely gazdag forrásbázist nyújtva lehetővé tette számára az élete fő művének tartott írói lexikon elkészítését is.⁴ Mára azonban a gyűjtemény alkalmi írásai méltatlanul elfeledve, lényegében kihasználatlanul hevernek a brassói evangélikus levéltár polcain. Éppen ezért vállalkoztam a feladatra, hogy a gyűjteményt lehetőség szerint a teljességre törekedve megismerjem, és a korábbi – rendkívül hiányosnak bizonyult – háromkötetes katalógust⁵ kiegészítsem (helyesebben: újra elkészítsem).

Az állományt elsősorban a brassói szászok társadalmi és politikai eseményekkel összefüggésben álló törvénygyűjtemények, oklevélmásolatok, évkönyvek, rendeletek, naplók, genealógiák, személyes feljegyzések, valamint különféle alkalmakra készült kéziratok és nyomtatványok alkotják. Az elmúlt években végzett feltáró munkám során Trausch kollekciójából elsősorban az erdélyi szászok életére vonatkozó életrajzi feljegyzéseket, ehhez kapcsolódóan pedig az alkalmi (kéziratot és nyomtatott) írásokat néztem át. Ennek eredményeképpen közel másfélezer alkalmi mű regisztrálásáról számolhatok be a 16–19. század időszakából.⁶ A nyomtatványok többségében Brassóban készültek, de számos egyéb város nyomdatermékét is itt találjuk. Brassó (403 db) és Nagyszében (128 db) mellett megtalálhatóak – számuk szerinti csökkenő sorrendben – Wittenberg (65), Kolozsvár (53), Jéna (18), Halle (16), Lipcse (12), Bécs (10), Medgyes (7), Pozsony (7), Pest (5), Altdorf (4) Erlangen (4), Utrecht (4), Göttingen (3), Helmstedt (3), illetve

4 *Trausch, Joseph*: Schriftsteller-Lexicon oder biographisch-literarische Denkbücher der Siebenbürger Deutschen. Kronstadt 1868–1871.

5 *Netoliczka, Oskar*: Joseph Franz Trauschs Handschriften-Katalog. Teil 1-3. Honterusdruckerei Johann Gött's Sohn, Kronstadt 1898–1903.

6 Az állomány nyomtatott dokumentumainak összetételéről a következő írásokban nyújtottam mélyebb betekintést: *Nagy Andor*: Die Gelegenheitsdrucke der Trausch-Sammlung. Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde. Böhlau Verlag, Köln–Weimar–Wien. 39. (110) Jahrgang (2016). [Megjelenés alatt]. *Nagy Andor*: A Trausch-gyűjtemény alkalmi nyomtatványai. Magyar Könyvszemle. Argumentum Kiadó, Budapest. 132. (2016: 3. sz.) [Megjelenés alatt].

még további európai városok alkalmi nyomdatermékei is. Összesen mintegy 33 város tipográfiája képviselteti magát. Az eltérő nyomdahelyek ellenére is közös bennük, hogy kötődnek az erdélyi szászok művelődéstörténetéhez, különösen pedig a brassói polgárok életéhez.

A gyűjteménynek valamivel több mint felét teszik ki a 18. századi nyomtatványok, a maradék részében pedig szinte azonos arányban osztoznak meg a 17. és a 19. századi nyomdatermékek. Az állomány tartalmi összetételét tekintve a 17 és 18. századi nyomtatványok meglehetősen hasonlóan mutatkoznak. Többségében halotti búcsúztatók és beszédek, lakodalmi köszöntők, illetve peregrináció során készült alkalmi írások találhatók. A „peregrinatio academica” intézménye mára az egyik legjobban ismert területe a felsőoktatás történetének. Jelen írással mégis ehhez kapcsolódóan igyekszem új, korábban nem ismert adalékokkal kiegészíteni a már megszerezhető ismereteket – a címben megjelölt wittenbergi nyomtatványok középpontba állításával.⁷ Elsősorban azt kívántam megvizsgálni, hogy a Trausch-gyűjteményben pontosan milyen számban és mikor készült nyomtatványok fordulnak elő, kik voltak a szerzői a nyomtatványoknak, illetve milyen alkalmakra készítettek a verseket, valamint milyen jelzet alatt találhatók a wittenbergi egyetemjárások alkalmával készült erdélyi szász alkalmi írások.

A feltáró munka eredményeként vált láthatóvá, hogy összesen 65 wittenbergi nyomtatvány regisztrálása történt meg. Az időpontokat tekintve változó képet mutatnak. A legkorábbi írás 1605-ből, míg a legkésőbbi 1775-ből való. A 17. század utolsó két évtizedében sűrűsödnek igazán az írások, majd a 18. század elejére láthatóan elfogynak – elsősorban a Hallei Egyetem megindulásának hatására. A nyomtatványok szerzői köréről elmondható, hogy elsősorban az erdélyi szász hallgatók, másodsorban pedig a professzorok és barátok voltak – gyakran igen nagy számban –, akik a verseket írták. Az azonosításukat nagyban segíti, hogy a versek szerzőinek a nevét és titulussát

7 A wittenbergben irodalmi tevékenységet folytató erdélyi szászok 17. századi történetéhez kapcsolódik Lore Poelchau írása is, amelyben néhány példával illusztrálva mutatja be az erdélyi szászok versírásának szokásait, jellegzetes költői eszközeit. Lásd: *Poelchau, Lore: Zum Abschied Siebenbürgischer Studenten aus Wittenberg. Lateinische und Deutsche Gelegenheitsgedichte aus dem 17. Jahrhundert. Forschungen zur Volks- und Landeskunde. Verlag der Rumänischen Akademie, Bukarest. (37). (1994: 2). 33–49.*

is majdnem minden esetben megtaláljuk az írások után. A célszemélyek pedig kivétel nélkül az erdélyi szász értelmiségi réteg tagjai, különösen pedig a barcasági evangélikus lelkészek vannak túlsúlyban. Az írásokat legtöbbször a tanulmányaikat befejezett hallgatók hazaindulása indukálta, mint például az alábbi táblázatban név szerint kiemelt brassói, medgyesi, segesvári, kissinkai diákok. Másodsorban az értekezések végéhez csatolt üdvözlő, gratuláló költemények, a (magiszteri) fokozat megszerzésének ténye, illetve a halálesetek adtak indokot a nyomtatványok megírására (például Johann Sperling wittenbergi professzor esetében).

A fentiekben röviden összefoglalt adatok részletesebben az alábbi táblázatban találhatóak, amelyek kiindulási alapot jelenthetnek a további vizsgálatok számára is, hiszen értékes adalékokat nyújtanak az erdélyi szászokhoz kapcsolódó társadalomtörténeti vizsgálatokat folytató kutatók számára. A nagyszámú szerzői kör megismerése hatékonyan segíti a kapcsolattörténeti vizsgálódásokat, különösen további források összekapcsolásával.

Összegezve, a peregrináció során készült nyomtatványok nagyon jó példái a tanárok és a hallgatók kölcsönös megbecsülésének kifejezésére. A vizsgált dokumentumok e vonatkozásban akár egy egyetem szellemiségének megismeréséhez is hozzájárulnak, hasonlóan, mint egy születésnap alkalmára készült tanulmánykötet, amelyben kifejezik egymás iránti tiszteletüket a kollégák, tanárok és a tanítványok.

A wittenbergi nyomtatványok listája Joseph Trausch gyűjteményéből

Az alábbiakban táblázatos formában közlöm a Trausch-gyűjteményben található wittenbergi nyomtatványok kronologikus sorrendbe szedett rövid tartalmi összefoglalóját, kiegészítve az esemény időpontjával, a versek szerzőivel (a nyomtatványon szereplő betűhív átírásban), illetve a források jelzetével.

Időpont	Alkalm megnevezése	Jelzet
1605.	Franciscus Schirmerus (?–1622) gyászverse Lucas Ungler (1526–1600) erdélyi szuperintendens, Marcus Albelius (?–1602) brassói lelkész és Peter Surius (?–?) segesvári lelkész halálának emlékére	IV F1 Tq 135. 2.
1606.	A megyesi származású Franciscus Schirmerus (?–1622) költeménye a Brassóból érkezett diákok részére	IV F1 Tq 135. 3.
1610.	A prázsmári (Prejmer, Tartlau) Nicolaus Klutsch (?–1613) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 29.
1653. július	Ajánlások a wittenbergi Johann Fabiger (?–?) diszsertációjához a brassói származású Johannes Fuchs (1631–1686), Peter Wolf (?–?), Peter Fromm (?–?), Georg Hermann (?–?), Johann Habermann (?–?) által	IV F1 Tq 135. 6.
1654. június 23.	A brassói Johann Fuchs (1631–1686) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 20.
1658. augusztus 15.	Erdélyi hallgatók közös verse Johann Sperling (1603–1658) wittenbergi professzor halálára	IV F1 Tf 51/ I. 5.
1659. június	A megyesi Jacob Gotterbarmet (?–1674) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 22.
1662. március 26.	Gyászvers Abraham Calov (1612–1686) feleségének és fiának halálára	IV F1 Tf 51/I 21.
1658. szeptember 1.	A szebeni Jacob Schnitzler (1636–1684) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 40.
1658. szeptember 4.	A szebeni Jacob Schnitzler (1636–1684) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 41.

1659. május 4.	A szebeni Simon Basch (?–1677) teológiai értekezése <i>A versek szerzői: M. Jacobus Schnitzlerus, Cibin. Transylv.; Petrus Bordan, Cib. Transylv. SS. Th. Stud.; GeorgioFabricio, Cibin. Transylv. SS Theolog. Studioso.; M. Timotheus Grehmertius, Mont. Vallens. Hung. SS. Th. Stud.</i>	IV F1 Tq 139. 8.
1666. június 12.	A brassói David Czack (1640–1681) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 10.
1666. október	Erdélyi szász hallgatók gratulációi a brassói David Czack (1640k. – 1681) filozófia magiszteri fokozatszerzésének emlékére <i>A versek szerzői: Michael Clausenburgerus, Andreas Fabricius T., Michael Gündesch, Petrus Deckius, GeorgiusBrendorffius, Petrus Pleckerus, Johannes Greissingius, Johannes Sigerus, Martinus Friedrich, GeorgiusColbius, Martinus Maurer.</i>	IV F1 Tq 135. 17.
1667. május 1.	A brassói David Czack (1640k.–1681) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 11.
1669. április 27.	Erdélyi szász hallgatók és egyéb tisztelők gratuláló költeményei Georg Norner (?–?) filozófia magiszteri fokozatának megszerzése alkalmából <i>A versek szerzői: Johannes Andreas Quenstedt, Michael VVendelerus, Aegidius Strauch, A. Pfeiffer, Conrad Samuel Schurtzfleisch, Samuel Benedictus Carpzov, Michael Clausenburgerus, Johannes Voigt, Johannes Gockesch, Johannes Bencknerus, Georgius Gockesch, Johannes Nöjsner, Georg Seidel, Johannes Paulus Thiel</i>	IV F1 Tq 135. 18.
1677. március 31.	A brassói Valentin Greissing (1653–1701) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 25.
1679. április 13.	Költemény a brassói Valentin Greissing (1635–1701), a medgyesi Franz Czeckel, a segesvári Laurenz Wagner és a kissinki(Cincșor, Kleinschenk) Georg Tutius hazaindulásának alkalmából	IV F1 Tf 51/I 14. IV F1 Tf 53/ VI. 1.

1680. április 3.	Búcsúvers a szebeni Georg Schuller (?-?), Johann Oltard (?-1704), Johann Fridrich (?-?) és Michael Agnethler (?-1693) hazaindulása alkalmából	IV F1 Tf 53/ VI. 2. IV F1 Tf 53/ VI. 3.
1681. október 3.	Búcsúvers a szebeni Gabriel Ritter (?-1707) és a szászkeresztúri (Criș, Deutschkreuz) Johann Welther (?-?) hazaindulása alkalmából	IV F1 Tf 53/ VI. 4.
1682. február 19.	Marcus Fronius (1659–1713) és Johann Albrich (1663–1690) költeménye Valentin Gockesch (?-1691) hazaindulásának alkalmából	IV F1 Tf 51/I 17. IV F1 Tf 53/ VI. 5.
1682. április 27.	Erdélyi szász hallgatók és egyéb tisztelők gratuláló költeményei a szebeni Johann Kremes (?-1708) filozófia magiszteri fokozatának megszerzése alkalmából <i>A versek szerzői: Michael Sennertus, Abraham Calovius, Johannes Andreas Quenstedt, Johannes Deutschmann, Christianus Donati, G. C. Kirchmajerus, Michael VValther, Balthasar Stolberg, chriatianus Köhrensee, C. S. Schutzfleischius</i>	IV F1 Tq 135. 19.
1682. április 27.	Christian Donati (1640–1694) wittenbergi professzor gratulációja a szebeni Johann Kremes (?-1708) filozófia magiszteri fokozatának megszerzése alkalmából	IV F1 Tq 135. 20. IV F1 Tf 53/ VI. 6.
1682. április 27.	Erdélyi hallgatók gratuláló költeményei a szebeni Johann Kremes (?-1708) filozófia magiszteri fokozatának megszerzése alkalmából <i>A versek szerzői: Martinus Zieglerus, Daniel Schobelius, Martinus Kelpius, Johannes Kleinius, Daniel Lang, Petrus Wölffius, Marcus Fronius, Michael Bell, Johannes Albrich, Samuel Herrmann, Daniel Kroner, Georgius Rhener, Johannes Hoch, Simon Schwartz, Asarela Mederus, Lucas Seuler, Bartholomeus Melas, Michael Mauritius, Johannes Dürr</i>	IV F1 Tq 135. 21.

1682. április 27.	Egyetemi professzorok és barátok gratulációi a brassói Marcus Fronius (1659–1713) magiszterre avatásának emlékére <i>A versek szerzői: Abraham Calovius, Johannes Andreas Quenstedt, Johannes Deutschmann, Christianus Donati, G. C. Kirchmajerus, Michael VValther, Paulus Gottfried Sperling, Christianus Vater, Johann Christian Nottnagel, J. G. Neumann, Samuel Lange, Theodorus Demarenata et Benjamin VVilgandejus, Christophorus Memenczius, Johannes Abrahamus Deutchmann, Abrahamus Henricus Deutschmann</i>	IV F1 Tq 135. 22.
1682. április 27.	Erdélyi szász honfitársak gratulációi a brassói Marcus Fronius (1659–1713) magiszterre avatásának emlékére <i>A versek szerzői: Martinus Ziegler, Daniel Schobelius, Martinus Kelpius, Johannes Krempe, Johannes Klein, Daniel Lang, Petrus Wolff, Michael Bell, Johannes Albrich, Samuel Herrmann, Daniel Kroner, Georgius Rhener, Johannes Hoch, Simon Schwartz, Azarela Mederus, Lucas Seuler, Bartholomeus Melas, Michael Mauritius, Johannes Dürr</i>	IV F1 Tq 135. 23.
1682. április 27.	Különféle németországi ismerősök gratulációi a szebeni Johann Krempe (?–1708) és a brassói Marcus Fronius (1659–1713) magiszterre válásának alkalmára <i>A versek szerzői: Johann Peißker, Wolfgang Philipp Ernestus, J. G. Neumann, Abraham A. F. Calovius</i>	IV F1 Tq 135. 24.
1682. november	A brassói Marcus Fronius (1659–1713) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 17.
1682. november	A brassói Marcus Fronius (1659–1713) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 18.
1683.	Johann Ulich (1634–1712) énekes kottája Daniel Croner (1656–1740) Wittenbergből való hazaindulása alkalmából	IV F1 Tf 53/ III. 3. IV F 248. 1.
1683.	A kissinki Martinus Tutius (?–1702) orvosi értekezése	IV F1 Tq 140/ II. 21.

1683. április 24.	Különféle németországi ismerősök gratulációi a brassói Johann Albrich (1663–1690) magiszterre válásának alkalmára <i>A versek szerzői: Johannes Deutschmann, Theodorus Dassovius, Balthasar Stolberg, Christianus Donati, Christianus Vater, Johann Peisker, Christian Trentsch, Johann Michael Hoppe, G. C. F.</i>	IV F1 Tq 135. 26.
1683. április 24.	Erdélyi szász honfitársak gratuláló költeményei a brassói Johann Albrich (1663–1690) magiszterre válásának alkalmára <i>A versek szerzői: Georgius Both, Daniel Schobelius, Johann Krempes, Daniel Lang, Petrus Wolff, Marcus Fronius, Michael Bell, Samuel Hermann, Martinus Tutius, Daniel Croner, Johannes Hoch, Simon Schwartz, Asarela Mederus, Lucas Seuler, Bartholomeus Melas, Michael Mauritius, Johannes Durrius, Andreas Malberthi, Johannes Manckesch, Andreas Scharsius</i>	IV F1 Tq 135. 27.
1683. szeptember	A brassói Johann Albrich(1663–1690) teológiai értekezése <i>A versek szerzői: Johannes Deutschmann, D.; Petrus Wolffius, Transil. S. S. Th. Stud; Michael Bell, Corona Transilvanus SS. Theol. Stud.</i>	IV F1 Tq 139. 2.
1684.	A hamburgi Henrich Ernestus Reimarus (?–?) búcsúzása a szebeni Johann Krempes(?–1708) hazaindulásának alkalmából	IV F1 Tq 135. 25.
1684. május 6.	Búcsúvers a szebeni Johann Krempes (?–1708) hazaindulásának alkalmából	IV F1 Tf 53/ VI. 8. IV F1 Tf 53/ VI. 9.
1684. augusztus 20.	A brassói Johann Albrich (1663–1690) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 3.

1684. augusztus 20.	A besztercei Andreas Sattler (?–1715) teológiai értekezése <i>A versek szerzői: Christianus Donati, P. P. h. t. Acad. Rector; Johannes Deutschmann, D.</i>	IV F1 Tq 139. 4.
1685. május	A brassói Johann Albrich (1663–1690) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 5.
1685. május	A brassói Johann Manckesch (?–1690) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 32.
1685. június	Búcsúvers a besztercei Andreas Sattler (?–1715) hazaindulása alkalmából	IV F1 Tf 53/ VI. 10.
1685. június 10.	A besztercei Johann Klein (?–1717) búcsúztatója a szintén besztercei származású Andreas Sattler (?–1715) hazaindulása alkalmából	IV F1 Tq 135. 28.
1685. július 3.	A brassói Jacob Czultner (?–1713) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 12.
1686. február 3.	A brassói Marcus Fronius (1659–1713) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 19.
1687.	A brassói Marcus Drauth (1665–1724) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 14.
1687. július 8.	A szebeni Valentin Grau (?–1716) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 23.
1687. szeptember 30.	A szebeni Andreas Neckesch (?–?) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 34.
1687. december 14.	A brassói Paul Teutsch (?–1719) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 44.
1688. január 10.	A brassói Paul Teutsch (?–1719) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 43.
1688. október 15.	A szebeni Valentin Grau (?–1716) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 24.
1688. október 22.	Johann Deutschmann (1625–1706) wittenbergi rektor halotti búcsúztatója a brassói Andreas Tartler (?–1688) halálára	IV F1 Tf 52. 7.
1688. december 10.	A brassói Johann Francisci (?–1696) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 16.

1689. március 1.	A prázsmári Johann Abraham (?–1705) teológiai értekezése <i>A versek szerzői: Caspar Löscher, D&Superintend. General.; Michael Waltberus, D.; Theodorus Dassovius, P. P. & p. t. Decanus; G. C. Kirchmajerus, p. p.; Paulus Gottfried Sperling, D.; M. Jeremias Deutschmann, Esslesiastes; M. Nathanael Falck, Facult. Phil. Adj.; M. Johann. Peißker, P. L. Cæs. Lyc. Witteb. Rector C. & Illustr. Soc. Teuton. addictus.; M. Joh. Christooth. Ernesti, Keula Thuringus; M. Elias Weihenmejerus, Ulmensis; M. Abrah. Henr. Deutschmannus, Wittenbegrensis; Andreas Kraus, Cor. Trans.</i>	IV F1 Tq 139. 1.
1689. március 27.	A berethalmi (Biertan, BIRTHÄLM) Bartholomaeus Bausner (?–?) teológiai értekezése <i>A versek szerzői: Michael Gütschius, Schäsß-Trans. S.S. Th. Cult. Possessor: H. Teut.</i>	IV F1 Tq 139. 9.
1689. április 29.	A brassói Andreas Krause (?–1751) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 30.
1693. április 27.	Erdélyi hallgatók gratulációja a meissenai Johann Joseph Clauder (?–?) magiszterre válásához <i>A versek szerzői: Lucas Römer, Corona Transylvanus, SS. Th. Stud.; Johannes Fuhrmann, Bistricio Transylvanus; Johannes Langius, Corona Transylvanus, SS. Th. et Phil. Stud.; Thomas Grau von Herrmannstadtaus Siebenbürgen; Johannes Weinrich, Bistricio Transylvanus, SS. Th. Stud.; Christianus Siffthius Katza-Transylvanus; Johannes Böhm, Corona Transilvanus; Georgius Reussner, Cibinio Transylvanus; Georgius Klein, Bistricio Transylvanus.</i>	IV F1 Tf 52. 11.
1693. október 21.	A brassói Marcus Francisci (?–?) verse a szintén brassói Lucas Römer (?–?) Wittenbergből való elutazása alkalmából	IV F1 Tf 52. 12.
1694. április 19.	A brassói Andreas Gorgias (?–1744) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 21.

1694. szeptember 13.	A brassói Daniel Fronius (1672–1743) búcsúztatója a szintén brassói Georg Dietrich (1674–1715) Wittenbergből való elutazása alkalmából	IV F1 Tf 52. 13.
1695. április	A Wittenbergi Egyetem nagyszzebeni hallgatóinak gratulációja Johann Zabanius (1664–1703), Peter Weber (?–1710) és Georg Franck von Franckenstein (?–1704) hivatali megválasztásuk alkalmából <i>A versek szerzői: Thomas Grau, Cibinio Transylvan., S. S. Theol. & Phil. Stud.; Johannes Friderici Gyrdl, Transylv. S. S. Theol. Phq. Stud.; Michael Bretz, Doborcka Transylv. S.S.S.S.; Andreas Brennerus, Cib. Trans. S.S. Th. & Ph. Stud.; Georgius Soterius, Buda Transylv. AA.LL. C.; Simon Steiler, Cib. Trans. S.S. Theol. & Phil. Stud.; Jacobus Aurelius Lang, S.S. Theol. Phq. Stud.</i>	IV F1 Tf 52. 14.
1695. április 29.	Erdélyi hallgatók búcsúzó versei a megyesi Thomas Sharsius (?–?), a szénaverősi (Senereuş, Zendersch) Batholomeus Capesius (?–1733) és a szebeni Georg Reusner (?–?) hazaindulása alkalmából <i>A versek szerzői: Jacobus Aurelius Lang, S.S. Theol. Stud.; Andreas Brennerus, Cib. Trans. S.S. Th. et Ph. St.; Georg. Soterius Buda Trannus. LL. AA. S.</i>	IV F1 Tf 52. 15.
1701. február 21.	A kacai (Cața, Katzendorf) Johann Porus (?–?) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 36.
1702. október 15.	A kissinki Johann Phleps (?–?) teológiai értekezése	IV F1 Tq 139. 34.
1709.	A szebeni Johann Georg Vette (?–1746) orvosi értekezése	IV F1 Tq 140/ II. 22.
1747. október 17.	Gottlob Christian Himers (?–?) gratuláló verse a brassói Michael Giraldd (?–?) magiszteri fokozatszerzésére	IV F1 Tf 52. 66.
1775. május 31.	Wittenbergi barátok közös búcsúzó verse az erdélyi szász Bartholomeus Theophilus Jeckel (?–?) és Johannes Hintz (?–?) hazaindulása alkalmából	IV F1 Tf 52. 99.